

Forestil jer en 0. klasse. 24 elever og 2 lærere. Dette er deres entreprenante historie.

Som proceskonsulent på Uhre Friskole kommer jeg sammen med min kollega Stine, ofte omkring til konferencer der omhandler entreprenørskab og innovation. Jeg kommer i kontakt med en masse mennesker og ender med at dele e-mail adresse og telefonnummer ud på små afrevne papirer af hvad der nu lige er nærmest. På vej hjem fra sådan en konference sagde jeg til Stine: ” Vi må have nogle visitkort! Kunne det ikke være sjovt hvis 0. klasse fik den opgave.” Og således startede det. For 0. klasse blev det til et helt forløb om kontaktoplysninger og billedligt formidling. De samarbejde med en grafiker om layout og lod sig inspirere af Poul Pava. Efter et halvt års arbejde stod vi med splinter nye visitkort og 0. klasse åbnede deres første virksomhed. En visitkort virksomhed.

Jeg arbejder på Uhre Friskole. Siden 2006 har vi arbejdet målrettet på at implementere entreprenørskab. Vi var med i et pilotprojekt imellem UU Herning og forskellige ungdomsuddannelser. Vi var med i Entreprenørskabsskolen i Ikast Brande kommune fra begyndelsen af. Jeg bliver glad, når jeg ser, at eleverne bliver grebet af entreprenørskab og innovation. Når de siger: ” Fedt vi får lov!” Eller lige bliver en time ekstra for at finpudse en ide.

Jeg tror, vi lykkedes så godt med det, fordi vi har skabt et fællessprog for entreprenørskab. Vi har fra begyndelsen i talesat vores ønsker både i ledelsen og blandt personalet. Eleverne har været med til at finde et niveau og åbne op for netværkskort. Lærerne på skolen forpligter sig på to entreprenante forløb om året. Enten noget de selv står for eller som delt mellem klasser. Lokalsamfundet er begyndt at tænke entreprenørskab ind, således at der er partnerskaber både med Uhre Udviklingsråd, UGIF, Den gamle Mølle, Købmandsgården og lokale landmænd.

Forestil jer 20 elever, 2 lærere, en lokal landmand og koen Jyt. Dette er deres historie.

Førhen har der også været elevvirksomhed på Uhre Skole. De holdt får som en del af undervisningen. De lavede budgetter, optog fiktive lån i banken til indkøb, og de tjente penge på fårehold. På Uhre Friskole har vi en ko og en kalv som løbende entreprenant forløb i den nuværende 5. klasse. De arbejder med mælkeproduktion, dyrehold og nu også avl. Der er fortsat budget at føre, for koen er leaset af landmanden for et beløb om året. Eleverne holder nøje øje med, hvad landmanden nu tager for foderet, eller hvad koster en liter mælk, eller hvad et dyrlægebesøg koster.

Et, er at skabe et fællessprog for entreprenørskab. Et fællessprog, så man ved, hvad kreativitetstornado dækker over eller sociale kompetencer. Men vi har også fundet karakteristisk af, hvad vi mener god entreprenant undervisning er. Det er udmundet i fem kendetegn, som vi bruger til pejling på om vi er lykkedes med forløbet. Eleverne evaluerer også. Det er ikke kun med positive

udsagn. Vi bruger ofte go-carts. På dem skriver eleverne positive tanker om dagen. Svarer på et stille spørgsmål i forhold til forløbet eller kommer med konstruktiv kritik til gruppen eller vejledere. Så med fælles sprog og tydelig evaluering, er vi godt hjulpet på vej mod succes.

Forestil jer 12 elever, 2 lærere og en camp i en lade. Dette er deres historie.

Kinnarps udsendte en konkurrence der hed "Drømmeskolen". Elever skulle arbejde med skolens indretning og miljø. For første gang udvalgte skolen de 12 elever, der skulle deltage i campen. De var fra 5.-9. klasse. I 24 timer indlogerede de sig i en lade hos en lærer og arbejdede meget intenst med to lokaler på skolen og indretningen af disse. Processen var som en hver anden camp hos os. Passer af idegenerering, kreativitet og muligheder. Lærerne var servicefolk, og det var eleverne, der blev plejet. De skabte et helt nyt møbel i søjleform med masser af innovative muligheder. Og de udnyttede et ellers kedeligt grupperum og skabte et sted til kreativitet og ideer. De endte i top 5, men fik bedst af alt stor ros fra folkene bag Kinnarps, for arbejdet med camp modellen

Som årene er gået har vi jo fundet metoder, der fungerer hos os, og dem som ikke gør. Det med fællessprog og evalueringen faldt hurtigt på plads, men dokumentation af de forskellige forløb har vi arbejdet meget med. I Ikast Brande kommunes Entreprenørskabsskole har der været udformet en skabelon til dokumentation af forløb. Disse blev lagt i en fælles konference, men alligevel var værdien af dokumentationen ikke helt synlig. Vi har brugt meget billede dokumentation. Taget billeder løbende i forløb og gemt dem på diske. Siden 2006 er det blevet til mere end 50 større forløb med samarbejdspartnere. Det er blevet til rigtig, rigtig, rigtig mange billeder! Endvidere ville det være rart, hvis børnene kunne se hvad der var foregået og måske huske tilbage. Jeg tror, at lige netop på dette punkt, er vi fortsat på jagt efter løsningen. Vi har lavet aviser, go-carts med billeder og nu et katalog over alle projekter. Jeg har fortsat stikord til alle forløb og billeder kommer der også stadig, så vi har fundet en løsning som fungerer, men der er plads til forbedringer.

Forestil jer 46 elever, 3 lærere, danskernes fordomme og en tur til Skotland. Dette er deres historie.

Igennem NEIS og Fonden for Entreprenørskab blev vi – 3 lærere og en leder – inviteret med på en tur til Skotland, for at fordybe os i deres entreprenante historie om fælles undervisningsplaner og skemalagt time i Entreprenørskab. Undervejs krydser vi vej med en pensioneret betjent som fortæller om et tværfagligt samarbejde mellem politiet, skoleelever og kommunen i Glasgow og Columbia. Et samarbejde om at synliggøre noget andet end den triste historie om narkotika fra Columbia til Glasgow, og de løftede pegefingre om stoffer og misbrug. Tilbage i Danmark blev det til et tværfagligt forløb om fordommene, der var/er om østeuropæere i Danmark. Et forsøg på at vende negative historier i medierne til at have fokus på de gode historier om østeuropæere som trives i Danmark og som holder sig inden for lovens rammer. Et samarbejde med arbejdsgiver for østeuropæere og en bosiddende Litauer. Produktet blev 8 små film som kan findes på Youtube.

Vi har meget tidligt lavet et netværkskort. En vigtig del af entreprenante forløb er partnerskaber, og et netværkskort synliggør, hvem der er i det omkringliggende. Vores netværkskort er delt ind i vores faser som er indskoling, mellemtrin og overbygningen. Til hver af disse er listet virksomheder, foreninger, lokale kreative mennesker, folk med særlige kendskab og ikke mindst dynamiske mennesker. De er sat på kortet over hvor de bor i forhold til transport som er på gåben, på cykeltur og med bus/tog. Netværkskortet leder opmærksomheden ud i området, så vi kan finde partnere flere steder og ikke kun i byen. Der er partnerskab både af den kortvarige slag, som kun gælder et forløb, men også er den langvarige slag som strækker sig over flere år. Derudover har vi firmaer, som vi gentager samarbejdet med, men i forskellige forløb, hvor det opstår. Vi får ikke nej, når vi henvender os med ideer. Alle tager godt i mod. Lærerne sørger for at forventningsafklare med virksomheder og foreninger. Vi får positiv feed back fra samarbejdspartnerne, som føler sig trygge og som igen og igen imponeres over børnenes ideer og handlevirksomhed.

Forestil jer 170 elever, Danmarksindsamlingen og 3000 ideer. Dette er deres historie.

Danmarksindsamlingen er noget vi hvert år vender tilbage til. Men ikke som et lærerstyret forløb. Det er efterhånden helt ude af vore hænder. Traditionen er skabt. 6. klasse er tovholdere og snart vrimler det med boder, indsamlinger, konkurrencer og andet i en hel uge. De er endda begyndt at snuppe en dag eller to af forældreugen i uge 3. Det giver flere penge til indsamlingen. Det er eleverne der lægger planen, kontakter lokale virksomheder, danner styregrupper, involvere overbygningselever og reklamerer for de yngre elever. Det er virkelig blevet til en tilbagevendende begivenhed, hvor man tydelig ser de kompetencer eleverne har med fra andre forløb, springe ud i fuldt flor. År efter år er målet at samle 10000 kr ind. Og det lykkedes dem!

Der har tit igennem årene været talt om udbyttet ved denne form for undervisning. Får eleverne nu nok ud af det? Lærer de, det de skal? Og hvad med fællesmål og trinmål, årsplaner og timeløsefag? Vi har ikke været i tvivl hos os. Vi har set eleverne blomstre. De vil gerne, for det giver mening. Det giver mening for dem at bruge deres kompetencer, og de vokser når samarbejdspartnerne behandler dem ligeværdige og med respekt. Rundt om på skolen har vi et puslespil hængende. Det er en planche som viser i bunden – sociale kompetencer. I midten – metode kompetencer og øverst fagkompetencer. I sin tid fik vi den af Kerstin Laue. En kendt dame fra Norge som har arbejdet meget med Entreprenørskab og samarbejdspartnerne i erhvervslivet. Nogle af jer har sikkert hørt om hende. Men puslespillet – som vi har døbt det – er til for at minde os om sammenhængen mellem de tre kompetencer. Det er en masse puslebrikker som er sat sammen. På hver af brikkerne står en kompetencer, som hænger sammen med den næste, der hænger sammen med den næste, der... Hos os lægger vi lægt på at de sociale og personlige kompetencer er lige så vigtige som de faglige. Hvis forløb køres af stablen uden sigte til puslespillet, så ender det oftes med en masse halve ideer, som ikke gennemføres og ikke kan overdrages til en samarbejdspartner.

Forestil jer cirka 20 elever, et udviklingsråd og en naturpark. Dette er deres historie.

0. klasse er den officielle samarbejdspartner til Naturparken i Uhre, som jo passes af Uhre Udviklingsråd. For efterhånden en del år siden, arbejdede en 0. klasse med affald og genbrug. De opdagede til deres rædsel at Naturparken var fyldt med skidt. Samarbejdet kom på benene og alle elever der siden har gået i 0.klasse har samlet affald og holdt Naturparken ren. Det kræver jo en del opsyn med stedet og de elsker det. Det er blevet til et udvidet samarbejde. For det er nemlig også 0.klasse som designer årets Sankt Hans heks. Udviklingsrådet beder nuværende 0.klasse om en heks til bålet, og så går eleverne i gang med at undersøge historier, granske i fænomenet heks og Skt. Hans. De inspireres endda af en virkelig heks som hvert år lægger vejen forbi. Endnu en lokal person som på bedste Storyteller-vis er i stand til at virkeliggøre en myte.

Vores seneste tiltag i forhold til entreprenant undervisning og evaluering er, at tage en model i brug som er skabt i Herning. Model til evaluering af entreprenant undervisning – herefter kaldet modellen - er kommet ind hos os og op på vore vægge i 1 x 1 meter. Vi har simpelthen fundet et redskab, som for alvor giver mening i forhold til planlægning, gennemførsel og evaluering af forløb. Modellen er bygget op så både lærere og elever har fokus på kreativitet, faglighed og Netværk. Især den sidste er vi meget glade for. Mange modeller koncentrerer sig om de to første områder, men at få netværk med og på den måde få synliggjort, hvem der er med i forløb, hvordan de har indflydelse og så videre har været vigtigt for os. Modellen lader sig bruge både undervejs i et forløb, hvor man virkelig kan synliggøre læring, men også efter et forløb som evaluering af det hele. Vi differentierer i forhold til elevernes alder, hvordan vi bruger modellen. Men det, at man kan give eleverne en oplevelse af en læringsti, er virkelig noget der gør en forskel for os. Vi er endnu forholdsvis nye i brugen af den, men alle er glade for den. Synliggørelsen af indholdet i forløbene, føler vi lærere, har givet entreprenant undervisning et tak opad. Eleverne får endnu mere fokus på hvordan de arbejder, og hvem der er indover med input, samarbejde og vejledning. De ser, at ikke alle ideer er med hele vejen, men der er mange ting, de har med fra forløb til forløb.

Forestil jer 3.-4.-5. klasse, 3 lærere, en forfatter og en bølge. Dette er deres historie.

Senest har vi været en del af Bølger i hverdagen som udspringer fra Remisen i Brande. Et stort, flot projekt som prægede sidste skoleår i det vi havde 31 ideer til forløb tilmeldt. Vi gennemførte 20. Et af disse var forfatterskabslæsning om Jørn Jensen, som blev til en forfatterskabsbølge. Eleverne arbejdede med forfatteren, med bøgerne, med tidslinje og med temaer. Alt blev skrevet ned, illustreret, og skabte på selve dagen for Jørn Jensens besøg, en bølge ned igennem skolen. Hele gange var omdannet til børnenes tolkning af hans forfatterskab. Det blev både til glæde for de andre elever og for Jørn Jensen selv.

Det har været et fokuspunkt for vores overvejelser om entreprenørskab, at vi hele tiden blev lidt bedre end sidst. At eleverne følte deres kompetencer udvikle sig i takt med forløb de gennemgik. Vi har afprøvet mange forskellige måder at organisere forløbene på. Nogle opgaver er stillet uden for huset af en samarbejdspartner. Andre igen er starten internt hos os, men er blevet tilknyttet samarbejdspartner. Vi har således haft samarbejdspartnere fra erhvervslivet, lokale foreninger, kunstnere, forfattere, aviser, journalister, grafiker, renovationsfolk, vindmølleproducenter, børnehaver og dagpleje, Friskoleforeningen, SSP, Røde Kors, Kinnarps, Børns Vilkår, kommunen og mange, mange flere. Det har hver gang været vigtigt, at lærere og børn møder samarbejdspartnerne professionelt. Der ligger arbejde i et partnerskab for begge parter, og det skal man huske. Uanset om det er en stor virksomhed eller et enmandsforetagende. Lærerne bliver hos os udstyret med en guide til samarbejde med partnere. Vi laver ingen skriftlig kontrakt, men har et møde med tydelig forventningsafklaring.

Forestil jer en lærer, en Røde Kors repræsentant og tusinde ideer. Dette er deres historie.

Vi fik for en del år siden besøg af en Røde Kors repræsentant. Vi startede en Røde Kors klasse, som hvert år skulle arbejde med noget af det materiale Røde Kors laver samt have første hjælp. Samarbejdet mellem den daværende klasselærer og Repræsentanten gik så godt, at de gang på gang stikker hovederne sammen og griber fat i aktuelle emner og temaer til glæde for klasserne. De har sidste skoleår bevæget sig omkring noget så svært som Børnearbejde med en 4. klasse. Drengeliv og pigeliv med 4.-5. klasse. Et sådant samarbejde er meget givende for skolen. Der er mange entreprenante forløb, hvor Røde Kors har været inde over som samarbejdspartner. Endvidere bruger vi dem til sparing på forløb de ikke er med i. Det kan varmt anbefales, at skabe kontakten og samarbejdet.

Jeg tror, nej jeg ved vi har fundet den didaktik, vi ønsker for at skabe en nærværende og vedkommende undervisning for eleverne. Det lader sig ikke gøre uden en ledelse der ønsker det. Og her på Friskolen en bestyrelse som vil det. Men bestemt heller ikke uden en lærergruppe som ser værdien i det.

Når man tænker på, hvad det egentlig er vi i skolerne, skal danne og uddanne eleverne til, så er det ikke et helt tydeligt billede. De skal være klar til lidt af det hele. De skal kunne navigere på mange flader og i berøring med mange mennesker. Da ingen af os kan spå om fremtiden, bliver det gæt. Men vi kan i hvert fald klæde børnene på til at turde, til at ville og til at gøre. Sammen med de faglige krav, lidt entreprenøriel undervisning og dannelse, ja så er en del af vejen efter min mening gået.

Jeg er glad, når en tidligere elev vender tilbage og siger:” Det var så fedt alt det entreprenante vi lavede. Vi fik det også på gymnasiet, men så havde jeg allerede prøvet meget af det de præsenterede.” Eller når en anden elev kommer og siger:” Det er så hårdt at gå på teknisk skole.

Men jeg kan i hvert fald bruge nogle af de ting, vi brugte i entreprenante forløb. Det hjælper ligesom lidt”.

Vi er i en progression, og vi bliver kun bedre. Fejler vi, ja så har vi lært noget, og det er jo heller ikke så skidt endda. I får lige en sidste historie med på vejen. Så er der summeret op på vores ideer, forløb og overvejelser, men der kommer mere til og vi fortæller gerne om det.

Forestil jer et skoleår, 26 lærere og pædagoger, 177 elever og 14 forløb. Dette er deres historie.

Så har vi taget hul på kommende skoleår. Der kommer store og små forløb. Der bliver filmet, knipset billeder og samarbejdet internt og eksternt. Samarbejde på kryds og tværs. I det store og i det små. Der bliver brugt 1000 vis af Post IT, og skabt 10 000 vis af ideer.

Nogle samarbejdspartnere er nye, andre velkendte. De kommer fra Uhre, men også længere væk fra som Bjerringbro og Egypten. Der bliver talt om og skabt ideer. Og der bliver sorteret, kasseret og genbrugt ideer fra 0.-9. klasse. Ved skoleårets slutning forlader 6 elever skolen med rygsækken fuld af kompetencer. Nye kommer til, og resten får udbygget deres kompetencer ligeså længe, de går her på Uhre Friskole.

Lærere og pædagoger sysler hver dag med inddragelse af entreprenant undervisning. Noget opstår spontant med den lokale fodervirksomhed. Andet er planlagt og må igennem flere partners hænder - indlands og udenlands – inden, det er klart. Undervisningen rundt omkring i klassen kommer til at sprudle, fordi lærerne tør give slip på tøjlerne. De tør træde skridtet tilbage og observere og vejlede uden at styre. Når der så bliver evalueret, er målene nået, og kravene opfyldt. Og når vi kommer til slutningen af skoleåret, er der 26 personaler på Uhre Friskole, som er blevet endnu dygtigere og klar på at dele deres viden og erfaringer med kollegaer, forældre, samarbejdspartnere, ledelser, og hvem der nu ellers lytter, spørger eller opsøger.

Jannie Jakobsen

Proceskonsulent for entreprenørskab

Uhre Friskole